

HFD 2016 ref. 64

Ett körkort kan inte återkallas enbart med hänvisning till att körkortshavaren gjort sig skyldig till grovt sjöfylleri.

5 kap. 3 § 6 körkortslagen (1998:488)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 12 oktober 2016 följande dom (mål nr 4719-15).

Bakgrund

Ett körkort ska återkallas bl.a. om körkortshavaren har gjort sig skyldig till vissa i körkortslagen (1998:488) uppräknade trafikbrott eller andra regelöverträdelser. Uppräkningen omfattar rattfylleri men inte sjöfylleri. Om körkortshavaren har gjort sig skyldig till något annat brott än de särskilt uppräknade gäller vidare att körkortet ska återkallas om det med hänsyn till brottet kan antas att han inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken (5 kap. 3 § 6).

C.K. dömdes i februari 2015 till villkorlig dom med samhällstjänst 50 timmar för grovt sjöfylleri. Av domen framgår att han framfört en fritidsbåt med motordrift – som kunde framföras med en hastighet om minst 15 knop – efter att ha druckit alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färden uppgick till 1,08 promille. Enligt domen brast han även i gott sjömanskap genom att i berusat tillstånd framföra båten nära land i en hastighet av 10–15 knop utan att hålla erforderlig utkik, vilket resulterade i en olycka med skador på motor, båt och passagerare som följd. Domen vann laga kraft.

Transportstyrelsen beslutade i april 2015 att återkalla C.K:s körkort med stöd av 5 kap. 3 § 6 körkortslagen och bestämde spärrtiden till åtta månader. Efter att ha redogjort för brottmålsdomen angav styrelsen som skäl för beslutet att han hade gjort sig skyldig till brott och att brottet gjorde att han inte kunde anses lämplig att köra fordon som kräver körkort. Några särskilda skäl att enbart ge en varning fanns enligt Transportstyrelsen inte.

C.K. överklagade beslutet till förvaltningsrätten som ansåg att det inte hade kommit fram skäl att göra någon annan bedömning än den som Transportstyrelsen gjort och avlog överklagandet.

C.K. överklagade vidare till kammarrätten som också avlog överklagandet. Kammarrätten konstaterade inledningsvis att Högsta förvaltningsdomstolen när det gäller körkortsåterkallelse vid annan brottslighet än trafikbrott uttalat att alla relevanta omständigheter ska vägas samman och att brottet som sådant inte ska tillmätas avgörande betydelse (se HFD 2015 ref. 31). Därefter

anförde kammarrätten att sjöfylleri är en typ av brott som uppvisar tydliga likheter med trafiknykterhetsbrott och där det sannolikt går att dra slutsatser om en persons trafikbeteende. Med hänsyn till detta hade det enligt kammarrätten funnits skäl att besluta om återkallelse av C.K:s körkort.

Yrkanden m.m.

C.K. yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen med ändring av kammarrättens dom meddelar en varning i stället för körkortsåterkallelse eller i vart fall sätter ned spärrtiden. Han anför bl.a. följande. En helhetsbedömning ska göras av hur en körkortshavare kan komma att uppträda i trafiken. Stor vikt ska läggas vid dennes personliga förhållanden och hur bilden av personens framtid ter sig. Det brott som han gjort sig skyldig till var en engångsföretelse och han har ingen alkohol- eller missbruksproblematik. Det saknas anledning att anta att han inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Transportstyrelsen anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. När det gäller grovt sjöfylleri utgör brottets karaktär i förening med trafiksäkerhetsintresset tillräcklig grund för ett körkortsingripande. Den enskildes personliga förhållanden får därför, även om de skulle anses goda, stå tillbaka för det grundläggande trafiksäkerhetsintresset.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet är om ett körkort kan återkallas enbart med hänvisning till att körkortshavaren har gjort sig skyldig till grovt sjöfylleri.

Rättslig reglering m.m.

Grunderna för återkallelse av körkort finns i 5 kap. 3 § körkortslagen. Paragrafen är indelad i nio punkter. Enligt första punkten ska ett körkort återkallas om körkortshavaren har gjort sig skyldig till vissa särskilt angivna trafikbrott, bl.a. rattfylleri. Även återkallelsegrunderna i de tre följande punkterna avser fall där körkortshavaren har gjort sig skyldig till vissa trafikbrott eller liknande regelöverträdelser. Sjöfylleri eller grovt sjöfylleri enligt sjölagen (1994:1009) omfattas inte av någon av de nu nämnda punkterna.

Vidare föreskrivs i sjätte punkten att ett körkort ska återkallas om det med hänsyn till annat brott som körkortshavaren har gjort sig skyldig till kan antas att han inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2015 ref. 31 uttalat sig om förhållandet mellan återkallelsegrunderna i punkterna 1–4 respektive i punkt 6. Högsta förvaltningsdomstolen fann då att även om lagstiftningen rörande återkallelse vid trafikbrott i och för sig ger visst utrymme för hänsynstagande till omständigheterna i det enskilda fallet, kan den ändå sägas utgå från att den som t.ex. kört bil berusad därigenom visat sig olämplig som bilförare. När det gäller bestämmelsen i sjätte punkten förhåller det sig enligt domstolen annorlunda. Efter att ha redogjort för vissa förarbetsuttalanden konstaterade domstolen att vid tillämpning av den punkten ska alla relevanta omständigheter vägas samman och brottet som sådant inte tillmätas avgörande betydelse. Domstolen fann vidare att någon sådan framåtsyftande helhetsbedömning som den bestämmelsen förutsätter inte hade gjorts i målet och upphävde därför beslutet om körkortsåterkallelse.

Straffansvaret för sjöfylleri och grovt sjöfylleri regleras i 20 kap. 4 och 5 §§ sjölagen. Av dessa bestämmelser framgår att för den som framför fartyg, som med motordrift kan framföras med en hastighet om minst femton knop eller som har ett skrov med en största längd av minst tio meter, gäller samma promillegränser som för vägtrafikens del. När den nedre promillegränsen infördes uttalades i förarbetena att det finns skäl att se lika strängt på alkoholpåverkan i samband med sjötrafik som i vägtrafik (prop. 2009/10:76 s. 17).

I ett annat lagstiftningsärende har vidare uttalats att när det gäller återkallelse av körkort på grund av allmän brottslighet enligt 5 kap. 3 § 6 körkortslagen är det sannolikt att det i vissa fall går att dra slutsatser om en persons trafikbeteende utifrån typen av brottslighet. Detta gäller t.ex. sjöfylleri som utan att räknas till trafiknykterhetsbrotten i körkortslagens mening ändå företer tydliga likheter med dessa brott (prop. 2011/12:25 s. 105 f.).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Sjöfylleri är, såsom kammarrätten funnit, en typ av brott som uppvisar tydliga likheter med trafiknykterhetsbrott och där det sannolikt går att dra slutsatser om en persons trafikbeteende. Bestämmelserna om straffansvar för sjöfylleri och grovt sjöfylleri har också utformats med trafiknykterhetsbrotten som förebild. Av de ovan återgivna förarbetsuttalandena framgår vidare att regeringen ansett att det finns skäl att se lika strängt på alkoholpåverkan i samband med sjötrafik som i vägtrafik. Trots detta har sjöfylleri och grovt sjöfylleri inte inordnats bland de brott som enligt 5 kap. 3 § 1–4 körkortslagen ska leda till körkortsåterkallelse.

I stället hänförs dessa brott till 5 kap. 3 § 6 körkortslagen. Såväl av lagens ordalydelse som av det ovan nämnda rättsfallet HFD 2015 ref. 31 följer att återkallelse med stöd av den bestämmelsen

inte kan grundas enbart på det begångna brottet. Det krävs att återkallelsebeslutet dessutom baseras på en framåtsyftande helhetsbedömning av körkortshavarens förhållanden. Vid denna bedömning bör i och för sig brottets karaktär tillmätas stor betydelse. För den som gjort sig skyldig till viss typ av brottslighet – såsom sjöfylleribrott – kan brottet i sig ge en tydlig indikation på att personen i fråga inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken. Men eftersom brotten i fråga faller in under den sjätte punkten måste den enskildes personliga förhållanden och andra relevanta omständigheter också vägas in i bedömningen. En återkallelse av körkort på grund av sjöfylleri kan således inte beslutas enbart med hänvisning till det begångna brottet.

Transportstyrelsen har som skäl för sitt beslut att återkalla C.K:s körkort endast angett att han har gjort sig skyldig till grovt sjöfylleri. Någon sådan framåtsyftande helhetsbedömning som den aktuella bestämmelsen i körkortslagen förutsätter har således inte gjorts. Beslutet att återkalla C.K:s körkort saknar därmed tillräcklig grund och underinstansernas avgöranden ska därför upphävas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden.

I avgörandet deltog justitieråden *Melin, Nord, Ståhl, Bull* och *Classon*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Sundberg.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2015-05-12, Johansson):

Förvaltningserätten anser att det inte har kommit fram skäl att göra någon annan bedömning än den Transportstyrelsen gjort i det överklagade beslutet. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2015-07-14, Eng, Schultzberg, Hjorth):

Avseende körkortsåterkallelse vid annan brottslighet än trafikbrott har Högsta förvaltningsdomstolen genom dom den 28 maj 2015 (HFD 2015 ref. 31) uttalat att alla relevanta omständigheter ska vägas samman och att brottet som sådant inte ska tillmätas avgörande betydelse.

Sjöfylleri är en typ av brott som enligt kammarrättens mening uppvisar tydliga likheter med trafiknykterhetsbrott och där det sannolikt går att dra slutsatser om en persons trafikbeteende. Med hänsyn härtill har det

funnits skäl att besluta om återkallelse av C.K:s körkort och körkortstillstånd. Spärrtiden får anses vara väl avvägd. Vad C.K anført i kammarrätten och vad som i övrigt har förekommit i målet föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås. - Kammarrätten avslår överklagandet.